

L642/2005

Propunere legislativă referitoare la Legea Lustrăției privind limitarea temporară a accesului la unele funcții și demnități publice pentru persoanele care au făcut parte din structurile de putere ale regimului comunist și ale aparatului represiv al Partidului Comunist Român.

Reglementează limitarea temporară a accesului la unele funcții și demnități publice pentru persoanele care au făcut parte din structurile de putere ale regimului comunist.

Lustrăția se referă la limitarea accesului foștilor comuniști la funcțiile de conducere în stat și chiar la alte poziții în serviciul civil, în țările europene foste comuniste până în 1989 – 1991. Persoanele afectate sunt foștii membri ai partidelor comuniste și mai ales persoanele de conducere și foștii informatori ai poliției secrete comuniste. În concluzie, lustrăția este un proces ce constă în măsuri administrative utilizate de regimurile post comuniste pentru a exclude din instituțiile publice persoanele care au lucrat sau colaborat cu regimul comunist.

CEHIA

La 4 octombrie 1991 a fost adoptată prima reglementare legislativă pentru stoparea accesului la funcțiile de conducere în administrația de stat a nomenclaturiștilor. *Legea nr. 451/1991 a Securității statului*, stipula „condițiile cerute pentru exercitarea unor funcții în organele și organizațiile de stat” din Republica Cehă și Republica Slovacă. Așa numita Lege a lustrăției a exclus de la anumite funcții, grație acțiunii aripii radicale a deputaților din Adunarea Federală, o categorie anume de persoane din nomenclatura Partidului Comunist, membrii armatei de partid, membrii Securității statului, informatorii lor, membrii comitetelor de acțiune și studenții școliți în URSS. Forma inițială a legii, semnată și de președintele Vaclav Havel, trebuia să rămână în vigoare o perioadă de cinci ani. Înainte de alegerile din primăvara anului 1992 au fost date publicității așa numitele liste neoficiale ale colaboratorilor Securității comuniste, care au apărut prin transcrierea registrului dosarelor din comisia parlamentară. În acest timp, din inițiativa a 99 de parlamentari de stânga din Parlamentul federal, de Legea lustrăției s-a ocupat Curtea Constituțională, care, prin sentința sa din 26 noiembrie 1992, a anulat „colaborarea conștientă” la câteva categorii specifice (informatori, candidați la colaborarea cu securitatea și persoane de contact). După dezmembrarea Cehoslovaciei, Legea lustrăției a fost în vigoare doar pe teritoriul Republicii Cehe. Astfel s-a reușit îndepărtarea foștilor

funcționari ai regimului comunist, inclusiv a informatorilor poliției secrete, din funcțiile de conducere din administrația de stat.

POLONIA

Legea lustrației a fost adoptată în Polonia la 11 aprilie 1997, obligând persoanele care îndeplinesc funcții publice să declare dacă au lucrat sau colaborat cu organele de Securitate ale statului între anii 1944 – 1990. Această lege a fost adoptată la un an după aprobarea la data de 27 iunie 1996, a Rezoluției 1096 de către Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei privind mijloacele pentru eliminarea influențelor negative ale regimului totalitar comunist.

Intrată în vigoare la 3 august 1997, *Legea lustrației* a fost aproape 16 luni un act juridic mort, pentru că nu s-a reușit formarea Tribunalului de Lustrație. În mai 1998, Parlamentul a adoptat modificările la Legea lustrației ceea ce a permis crearea la Curtea de Apel din Varșovia a Departamentului Lustrației, organ juridic unic din Polonia destinat pronunțării în conformitate cu adevărul a declarațiilor de lustrație depuse de către persoanele care îndeplinesc funcții publice.

Astfel, în Polonia parlamentul a adoptat două tipuri de lustrație. *Legea lustrației referitoare la divulgarea numelor persoanelor ce ocupă un post public, de serviciu sau de cooperare cu serviciile secrete ale statului în perioada 1944- 1990 din 11 aprilie 1997* prin care lustrația este limitată, neimplicând decât funcționarii cei mai importanți ai statului (deputații, miniștrii, judecătorii, ambasadorii, etc.). Legea certifică controlul judiciar la fiecare acuzație exercitată de *Ombudsman-ul pe probleme publice* și dă în mod egal acces limitat fișierelor secrete. Aceste proceduri judiciare au fost în majoritatea lor de lungă durată și în general nu s-au putut obține probele necesare pentru verificarea acestora .

A doua variantă intrată în vigoare la 15 martie 2006 (*Legea lustrației referitoare la divulgarea documentelor organelor serviciilor de securitate colectate în perioada 1944 -1990*) prin care se dorește o lustrație mai largă și efectivă. Principalele elemente ale acestei proceduri au fost : o lustrație pe scară largă conținând nu numai înalții funcționari dar și funcționarii din categoria mijlocie și chiar angajații din sectorul privat (profesorii universitari, jurnaliști, avocații și consilierii, membrii comitetelor de administrație și întreprinderilor publice), în total peste 700 000 de persoane. Există un acces public, garantat pentru toți la fișierele secrete ce implică informații asupra înalților funcționari de stat ; publicarea de către un institut de stat a listelor oficiale cu numele persoanelor înregistrate de către serviciile de securitate ; o penalitate administrativă importantă pentru persoanele care nu acceptă să prezinte „ declarația de lustrație ” precum și persoanelor care au mințit .

GERMANIA

În Germania nu există o lege separată a lustrației. Crimele comise de demnitarii comuniști sunt judecate conform legii penale în vigoare. Există două instituții care au fost înființate special în scopul lustrației. După căderea regimului comunist și reunificarea Republicii Federale Germane, au fost înființate două instituții, o agenție și o fundație, al căror obiect de activitate este studierea perioadei comuniste a fostei RDG. Cea dintâi instituție o reprezintă **Agenția Comisarului Federal pentru Documentele Siguranței Statului (STASI)**, ale cărei baze au fost puse în 1991. În prezent, Agenția are 1.600 de angajați în 14 filiale și se ocupă cu păstrarea și administrarea în arhivele sale a documentelor fostului Minister al Securității Statului din Republica Democrată Germană. Actualul „Comisar Federal pentru Documentele STASI este Roland Jahn, jurnalist și activist pentru drepturile omului. Pe lângă sarcina de a pune la dispoziția celor interesați documentele STASI, Agenția are rolul foarte important de a lămuri publicul larg cu privire la structura, metodele și efectele pe care Ministerul Securității Statului le-a avut în perioada comunistă. Ea își propune, astfel, să ajute poporul german nu să uite, ci să înțeleagă și să accepte acea perioadă a istoriei sale. La cererea formală a unor instituții publice, Agenția Comisarului Federal pentru Documentele Siguranței Statului oferă informații legate de eventuala colaborare cu STASI a unor persoane care ocupă în prezent funcții importante în stat. Comisarul Federal care conduce Agenția este propus de Guvernul Federal și votat de Bundestag pentru un mandat de cinci ani. El este independent, iar activitatea sa se desfășoară pe baza prevederilor Legii Documentelor STASI. Cea de-a doua instituție care se ocupă de perioada comunistă este **Fundația pentru Studierea Dictaturii Comuniste**, înființată prin lege de către Bundestag-ul German în anul 1998. Ea își propune să studieze cauzele, istoria și efectele perioadei comuniste asupra RDG, să ajute la procesul de reunificare a țării și să participe la studierea regimurilor dictatoriale pe plan internațional. Împreună cu numeroase instituții din străinătate, Fundația contribuie la studierea regimurilor comuniste din Europa Centrală și de Est. Fundația are datoria de a promova proiecte de studiu pe teme de interes, fie prin acordarea de sprijin financiar, fie prin oferirea unor informații necesare. Fundația dispune de o bibliotecă specializată, o arhivă și un birou de documentare.

Legea privind documentele Serviciului de Securitate a Statului al fostei Republici Democrate Germane (Legea documentelor STASI) reglementează custodia, pregătirea, administrarea și folosirea

documentelor Ministerului pentru Securitatea Statului al fostei Republici Democratice Germane, serviciile precedente și viitoare ale acestuia, pentru a :

1. facilita accesul individual la datele personale pe care serviciul de securitate le-a stocat astfel încât să poată fi clarificată influența pe care a avut serviciul de securitate asupra destinilor lor;
2. proteja cetățeanul de la încălcarea dreptului la intimitate prin folosirea datelor personale stocate de securitate;
3. asigura și promova reevaluarea istorică, politică și juridică a activităților serviciului de securitate;
4. oferi organizațiilor publice și private accesul la informațiile cerute pentru atingerea scopurilor stabilite prin această lege.

Legea se aplică documentelor securității statului care se găsesc în posesia organizațiilor/instituțiilor publice ale Federației, în posesia persoanelor fizice sau a unor alte organizații private.